

Odgovor na kozmopolitstvo: uvod

Galin Tihanov

Na začetku 21. stoletja se humanistika začinja odzivati na resničnost, v kateri globalna prestrukturiranja in naraščajoče neenakosti podžigajo verske in etnične konflikte ter nacionalne tesnobe, a tudi prebujajo gibanja za družbeno pravičnost, spravo, povezovanje in razvoj vključevalnih perspektiv.

V zadnjih letih se je razmahnilo zanimanje za razpravljanje o svetovljanstvu, kozmopolitstvu. Dela znanih sociologov in politologov, kot so Ulrich Beck, Zygmunt Bauman, Arjun Appadurai in Antonio Negri, so vplivala na literarno teorijo in primerjalno književnost; izzvala so k ponovnemu premisleku njihovega položaja in nalog v svetu, zaznamovanem z naraščajočo kompleksnostjo in soodvisnostjo.

Ko predlagamo osredotočenje na načine, s katerimi je literarna teorija v 20. stoletju in do danes sprejemala različne diskurze o kozmopolitstvu, želimo preučiti temelje pojma »svetovna književnost« in disciplinarne prakse literarne teorije predvsem v razmerju do primerjalne književnosti, literarne zgodovine, »literature v prevodu« itn.

Naš glavni cilj je pričeti z izdelavo odgovorov na pomemben niz vprašanj, kot so:

- Kako je literarna teorija konceptualizirala kozmopolitstvo in globalizacijo, kako se je nanju odzvala? V čem so razlike med kozmopolitstvom in globalizacijo?

- Katera so teoretsko-ideološka ozadja za znova aktualni pojem »svetovna književnost«? Kako se v pojmovanjih in programih poučevanja svetovne književnosti uveljavlja »drugost«?

- Kateri so izvori modernega kozmopolitstva kot diskurza (od antike prek 18. stoletja do izteka 20. stoletja)?

- Kako literarna teorija in primerjalna književnost sodelujeta pri oblikovanju izobraževalnih in ostalih kulturnih procesov, ki se skušajo spoprijeti z učinki globalizacije?

- Ali so diskurzi kozmopolitstva preveč elitistični, da bi lahko igrali vidno vlogo v modernih potrošniških družbah?

- Kakšen je pomen migracij in pregnanstva za oblikovanje svetovljanstva kot diskurznega korpusa? Kako so se migracije in pregnanstvo zgodovinsko vpisovali v disciplinarno identiteto literarne teorije in primerjalne književnosti?

- Kako literarna teorija reflektira globalne medije in transnacionalne tokove komuniciranja? Koliko ti pojavi na začetku 21. stoletja spreminjajo identiteto, vlogo in konceptualizacije literarne teorije?

Z izpeljavo svojega rednega kolokvija leta 2008 v Ljubljani je Komite za literarno teorijo pri ICLA z zadovoljstvom potrdil svoje dolgo in plodno sodelovanje s slovenskimi kolegi na ZRC SAZU in Univerzi v Ljubljani. Zelo smo hvaležni profesorju Marku Juvanu in profesorju Darku Dolinarju, ker sta naše delo prijazno soorganizirala in gostila. Tematski sklop predstavlja nekatere razprave, nastale po tem izredno spodbudnem, raziskujočem dogodku, ki nam je pomagal pripraviti miselni časovni načrt, po katerem bo Komite za literarno teorijo ICLA nadaljeval svoje raziskave še nekaj let.

Pojasnilo bralcem

Darja Pavlič

Razprave v tematskem sklopu so večinoma objavljene v angleškem jeziku, izjema sta prispevka slovenskih avtorjev. Tako odločitev je narekoval tehten premislek o stroških, ki bi nastali s prevajanjem, povezana pa je tudi z željo, da bi avtorji posameznih razprav prispevali k večji prepoznavnosti *Primerjalne književnosti* v svojih akademskih okoljih. Bralce prosim, da prevlado angleščine v tokratnem tematskem sklopu sprejmejo z razumevanjem.